

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม
Study of the Components of Academic Leadership in School Administrators
Under Nakhon Phanom Secondary Educational Service Area Office

สุภาวดี วรรณวงศ์
อภิสิทธิ์ สมศรีสุข
ทรัพย์หิรัญ จันทะรักษ์

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Supawadee Wannawong
Apisit Somsrisuk
Subhiran Chantharak
Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand
E-mail: momotaro1987gg@gmail.com

รับบทความ: 28 สิงหาคม 2568; แก้ไขบทความ 30 ตุลาคม 2568; ตอรับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2568

Received: August 28, 2025; Revised: October 30, 2025; Accepted: November 3, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตเอกสารและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ 3) การบริหารหลักสูตร 4) การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน และ 5) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 2.การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน; ภาวะผู้นำ; มัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

This research aimed to study the components of academic leadership of school the research process was divided into two steps: step 1 studying related theories, concepts, and research from 10 sources; step 2 assessing the appropriateness of the component's academic leadership of school administrators by 5 experts selected through purposive sampling. The research tools included document synthesis and a 5-point Likert scale questionnaire. The data analysis methods used were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Research findings revealed that: 1.the components of academic leadership school administrators consist research of 5 components: 1) defining the school's mission, 2) managing learning processes, 3) developing and managing the curriculum, 4) developing and promoting student quality, and 5) fostering a learning atmosphere in the school. 2. the assessing of the appropriateness of the components of academic leadership by 5 experts found that all 5 components were a highest level.

Keywords: Academic Leadership of School Administrators; Leadership; Nakhon Phanom Secondary

บทนำ

ระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีการกำหนดนโยบายหลักต่าง ๆ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนโยบายที่เป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงานมีหลายข้อ หนึ่งในนโยบายที่สำคัญคือ การยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ให้กับผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า นโยบายหลักที่ส่งต่อมายังโรงเรียนเป็นเป้าหมายที่ผู้บริหารต้องนำมาพิจารณา สร้างองค์ประกอบย่อยเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของครู ภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่สำคัญประการหนึ่งคือภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่ส่งผลโดยตรงถึงผลลัพธ์ของครูผู้สอนในด้านของสมรรถนะด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผล

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553 อ้างถึง ใน อัจฉรีย์ สุกใจ, 2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้นำ หรือโน้มน้าวใจครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมและพัฒนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 อ้างถึงใน วิเชียร ทองคลี, 2560) กล่าวว่า การกำหนด ลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบไว้ประการหนึ่ง ได้แก่ ต้องมีความเป็นผู้นำทาง วิชาการและใช้คำภาษาอังกฤษว่า Instructional leadership พร้อมกับขยายความว่า เป็นผู้ที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนนโยบายและ ยุทธศาสตร์เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เป็นผู้สร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ บุญพา พรหมณะ (2559) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษาใน

การชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าว จูงใจในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดเพื่อการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและประเมินองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษามีผู้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ ไว้หลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยขอนำกล่าวโดยสังเขป ดังนี้

บุญพา พรหมณะ (2559) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษาในการชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าว จูงใจในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553 อ้างถึง ใน อัศนีย์ สุกใจใจ, 2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้แนะ หรือโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครู และบุคลากร ทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับ การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 15 อ้างถึงใน วิเชียร ทองคลี, 2560) กล่าวว่า การกำหนด ลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบไว้ประการหนึ่ง ได้แก่ ต้องมีความเป็นผู้นำทาง วิชาการและใช้คำภาษาอังกฤษว่า Instructional leadership พร้อมกับขยายความ ว่า เป็นผู้ที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนนโยบายและ ยุทธศาสตร์เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นผู้สร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

จากความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการนักวิชาการหลายท่าน สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ในการนำพาครูบุคลากร จัดการงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล รวมถึงระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำพาการพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ยังต้องสามารถ

ชั้นนำ ส่งเสริม และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรให้เติบโตอย่างมืออาชีพ

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการจำนวน 10 แหล่ง ดังนี้

ปรเมศร์ ชะโลธร (2558) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน และ 3) ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

ชนะ ทวีอุทิศ (2259) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการพัฒนาผู้บริหาร 4) ด้านการพัฒนาครู และ 5) ด้านการจัดบรรยากาศในสถานศึกษา

นพมาศ ไทยภักดี (2559) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจ 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการนิเทศการสอน และ 4) ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน

วิเชียร กันหาจันทร์ (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และ 5) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

อนัญญา ชาระวงศ์ (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 7 ด้าน คือ 1) ด้านการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) ด้านการนิเทศและติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ 3) ด้านการสร้างความมั่นใจในเกณฑ์การประเมินผล 4) ด้านการใช้เทคโนโลยี และข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนา 5) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 6) ด้านการสร้างและพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของบุคลากร และ 7) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง

ถมรัตน์ ศิริภาพ (2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจ 2) ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน และ 3) ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ

เข้มนิษฐา พิมพ์ขึ้น (2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา

พิมลพร ลบบำรุง (2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และ 6) ด้านการพัฒนาระบบประกันภายในและภายนอก

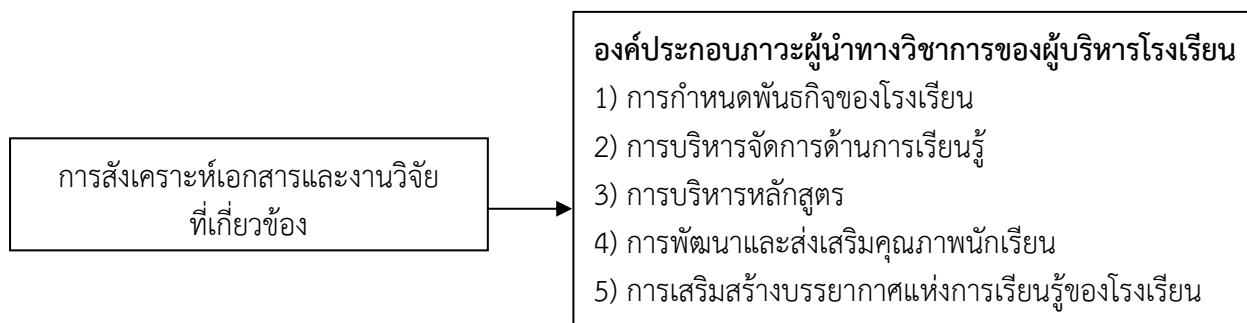
ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 7 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและการวิจัย 6) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

Le Duc Quang (2017) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน 4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และ 5) ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการจำนวน 10 แหล่ง ข้อเท็จจริงส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ครอบคลุม 7 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และ พันธกิจ 2) การบริหารหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศและประเมินผล 4) การพัฒนาครู 5) การพัฒนา ผู้เรียน 6) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และ 7) การใช้เทคโนโลยีและการวิจัยเพื่อพัฒนา องค์ประกอบ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ต้องมีบทบาททั้งด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ การ จัดการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิด และงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย 10 แหล่ง ดังนี้ ประเมศร์ ชะโลธร (2558); ชวนะ ทวีอุทิศ (2559); นพ มาศ ไทยภักดี (2560); วิเชียร กันหาจันทร์ (2561); อนัญญา ชาระวงศ์ (2561); ฌมรัตน์ ศิริภาพ (2565); เข็ม นิษฐา พิมพ์ชื่น (2565); พิมพ์พร ลบบำรุง (2565); ญัฐกรณ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2567); Le Duc Quang (2017) สรุปและกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจำแนกการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ

1.1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ ประเมศร์ ชะโลธร (2558); ชวนะ ทวีอุทิศ (2559); นพมาศ ไทยภักดี (2560); วิเชียร กันหาจันทร์ (2561); อนัญญา ชาระวงศ์ (2561); ฌมรัตน์ ศิริภาพ (2565); เข็ม นิษฐา พิมพ์ชื่น (2565); พิมพ์พร ลบบำรุง (2565); ญัฐกรณ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2567); Le Duc Quang (2017)

1.2 การสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยการแจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูลและสรุปผลโดยใช้องค์ประกอบที่มีเกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไปหรือตั้งแต่ร้อยละ 60 ของความถี่ทั้งหมด และนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ในระยยะที่ 1 ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบต่อไป

2. ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจง ได้แก่

2.1 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการศึกษาศึกษา หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์และมีประสบการณ์สอนในสถาบันอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารโรงเรียน มีวุฒิการศึกษามากกว่าระดับปริญญาโททางด้านการศึกษาศึกษา และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.3 ครู มีวุฒิการศึกษามากกว่าระดับปริญญาโททางด้านการศึกษาศึกษา มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

ผลการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมศร์ ชะโลธร (2558)	ชวณะ ทวีจิต (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญติยา ชวาระวงศ์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมลพร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
1	การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน											7	70	✓
	-การกำหนดภารกิจของโรงเรียน	✓						✓						
	-การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธ		✓								✓			

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมศร์ ชะโลธร (2558)	ชวณะ ทวีอุทิศ (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญญา ชารวงค์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมพ์พร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
	กิจและเป้าหมายการเรียนรู้ -การกำหนดพันธกิจ -การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวิสัยทัศน์			✓		✓	✓							
2	การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้											6	60	✓
	-การจัดการเรียนการสอน -การจัดการเรียนรู้ -การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน	✓			✓		✓	✓	✓	✓				
3	การนิเทศการจัดการเรียนรู้											4	40	
	-การนิเทศการสอน -การนิเทศและติดตามการนำหลักสูตรไปใช้			✓		✓								

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมษฐ์ ชะโลธร (2558)	ชวนะ ทวีอุทิศ (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญญา ชารวงวงศ์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมพ์พร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
	-การนิเทศการศึกษา							✓		✓				
4	การติดตามประเมินผลการวิจัย											2	20	
	-การสร้าง ความมั่นใจใน เกณฑ์การ ประเมินผล -การวัดผล ประเมินผล และการวิจัย					✓				✓				
5	การประกันคุณภาพการศึกษา											2	20	
	-การพัฒนา ระบบประกัน ภายในและ ภายนอก -การพัฒนา ระบบประกัน คุณภาพ ภายใน								✓	✓				
6	การพัฒนา และการ จัดการ หลักสูตร											7	70	✓

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมตร์ ชะโลธร (2558)	ชวณะ ทวีอุทิศ (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญติยา ชารวงค์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมพ์พร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
	-การพัฒนาหลักสูตรและการสอน -การพัฒนาหลักสูตร -การบริหารหลักสูตรและการสอน -การบริหารจัดการหลักสูตร		✓		✓				✓		✓			
7	การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน											6	60	✓
	-การพัฒนานักเรียน -การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน -การส่งเสริมคุณภาพนักเรียน		✓	✓	✓						✓			
	-การใช้เทคโนโลยีและข้อมูล					✓								

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมษฐ์ ชะโลธร (2558)	ชวนะ ทวีอุทิศ (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญติยา ชารวงค์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมพ์พร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
	หลากหลายในการพัฒนา -การพัฒนากระบวนการเรียนรู้								✓					
8	การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน											6	60	✓
	-การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน -การจัดบรรยากาศในสถานศึกษา -การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง -การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ -การบริหารจัดการชั้นเรียน	✓	✓			✓	✓							

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมษฐ์ ชะโลธร (2558)	ชวนะ ทวีอุทิศ (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญติยา ชารวงค์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมลพร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
	-การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน										✓			
9	การพัฒนาศักยภาพครู											2	20	
	-การพัฒนาครู		✓											
	-การสร้างและพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของบุคลากร					✓								
10	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา											3	30	
	-การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา								✓		✓			
	-การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน					✓								
11	การใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี											4	40	

หน่วยงาน/นักวิชาการ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลำดับ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ประเมษฐ์ ชะโลธร (2558)	ชวณะ ทวีอุทิศ (2559)	นพมาศ ไทยภักดี (2561)	วิเชียร กันหาจันทร์ (2561)	อนัญญา ชารวงค์ (2561)	ณรัตน์ ศิริภาพ (2565)	เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น (2565)	พิมพร ลบบำรุง (2565)	ณัฐกรณ์ จิตต์ผล, อมรทิพย์ เจริญผล (2566)	Le Duc Quang (2561)	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นที่เลือกศึกษา
	และแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา													
	-การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา -การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ -การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้				✓									
12	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้											1	10	
	-การพัฒนาสื่อการเรียนรู้									✓				
รวม		3	5	4	5	7	3	5	6	7	5			

จากตารางที่ 1 ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 1 พบว่า เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการจำนวน 10 แหล่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบ ดังกล่าว พบว่า มีองค์ประกอบสาระของ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ การคัดเลือกองค์ประกอบความถี่ที่ร้อยละ 60 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบสาระของ ผู้บริหารโรงเรียน ทั้งหมด จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้ลำดับ ความถี่ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้าน

การเรียนรู้ 3) การบริหารหลักสูตร 4) การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน และ 5) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียน	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
การบริหารหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์องค์ประกอบ และการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ 3) การบริหารหลักสูตร 4) การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน และ 5) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ทุกองค์ประกอบผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นในทางเดียวกัน คือ มีความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบสะท้อนถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เข้าถึงบทบาทหน้าที่การดำเนินงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แสดงถึงความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ได้คุณภาพ โดยมุ่งเน้นงานวิชาการที่ส่งผลให้เกิดกับนักเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของชวนะ ทวีอุทิศ และไชยา ภาวะบุตร (2561) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมี 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านการพัฒนาครู และด้านการจัดบรรยากาศในสถานศึกษาเช่นเดียวกับงานวิจัยเข็มนิษฐา พิมพ์ชิ้น และกัลยมน อินทุสุต (2565) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

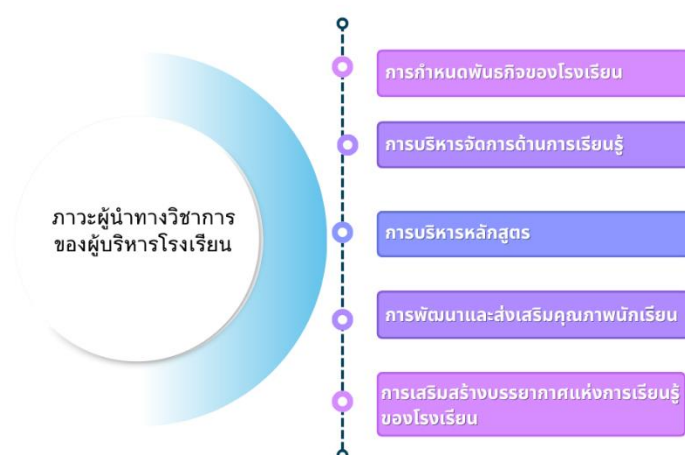
ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา จากการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยจึงนำองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปใช้ในการศึกษางานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในการขับเคลื่อนโรงเรียน เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ของครู บุคลากรและนักเรียนได้อย่างแท้จริง
2. ควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการอบรม พัฒนา หรือคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นให้ผู้บริหารมีความสามารถในการกำกับ ดูแลและส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาองค์ประกอบภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จากการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบเพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ 3) การบริหารหลักสูตร 4) การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน และ 5) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน ($\bar{X} = 5.00$) การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 5.00$) การบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 5.00$) การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพนักเรียน ($\bar{X} = 5.00$) และการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($\bar{X} = 5.00$) ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เข็มนิษฐา พิมพ์ชิ้น และ กัลยมน อินทุสุต. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 11(1), 91-101.
- ชวณะ ทวีอุทิศ และ ไชยา ภาวะบุตร. (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(2), 55-65.
- ถมรัตน์ ศิริภาพ, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, มีชัย ออสุวรรณ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการสร้างความเชื่อประสิทธิภาพของกลุ่ม : อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของการเป็นครูที่ปรึกษา. *SOCIAL SCIENCES RESEARCH AND ACADEMIC JOURNAL*, 17(3), 53-66. retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/257128>.
- นพมาศ ไทยภักดี, สุขุม พรหมเมืองคุณ, และอุดมศิลป์ วงษ์วรโชติ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(2), 90-99.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*.
- ปรเมศร์ ชะโลธร, วลัยพร ศิริภิรมย์. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี. *An Online Journal of Education*, 10(3), 1-15. retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/35536>.
- พรพิมล แก้วอ่อน. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 91-104.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนัญติยา ชาระวงศ์. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(71), 153-163.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารวิจัยพุทธศาสตร์*, 3(1), 23 - 37.
- Le Duc Quang, ไชยา ภาวะบุตร, วัฒนา สุวรรณไตรย์ และ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยครูเขตภาคกลางสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(1), 151-160.